

ÉN
★ ELTON
JOHN

ÉN ★ ELTON JOHN

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2020

*Ezt a könyvet férjemnek, Davidnek,
valamint gyönyörű fiainknak,
Zacharynek és Elijab-nak ajánlom.
Külön köszönettel tartozom Alexis
Petridisnek, aki nélkül ez a könyv
nem jöhetett volna létre.*

Prológus

A South Shields-i Latino klub színpadán álltam éppen, amikor rájöttem, elég volt ebből. A Latino az a fajta vacsoraklub volt, amilyennel lépten-nyomon találkozhatott az ember Nagy-Britanniában a hatvanas-hetvenes években. Mind ugyanolyan volt: az emberek öltönyt viseltek, ültek az asztaloknál, kosárból ették a csirkét, és fonott borítású palackokból itták a bort; rojtos lámpabúrák és bársonytapéta; kabaré és csokornyakkendős konferanszié. Mintha egy másik korba csöppent volna az ember. Odakint tombolt 1967 tele, a rockzene pedig olyan gyorsan változott, hogy a gondolatától is megsédültem: a The Beatles Magical Mystery Tourja és a The Mothers of Invention, *The Who Sell Out* és az *Axis: Bold As Love*, Dr. John és *John Wesley Harding*. Bent, a Latinóban meg kizárólag az alapján lehetett megmondani, hogy valóban megtörtént a „Swinging Sixties”¹, hogy kaftánt viseltem, meg néhány csengőt egy láncon a nyakam körül. Nem igazán illett hozzám. Úgy festettem, mint egy döntős versenyző a „találjuk meg Nagy-Britannia legkevésebbé meggyőző hippijét” versenyen.

---

¹ Swinging Sixties: meghatározó korszak a hatvanas évekbeli London életében, amely ekkor vált háború sújtotta komor városból a szabadság és a remény városává.

A kaftán meg a csengők John Baldry ötlete volt. Én voltam a billentyűs a kísérozzenekarában, a Bluesologyban. John észrevette, hogy az összes többi r'n'b együttes pszichedelikussá válik: az egyik héten még azt láttad, hogy a Zoot Money's Big Roll Band James Brown-dalokat játszik, a következőn pedig már Dantalian's Chariotnak hívták magukat, és fehér köntöst viseltek a színpadon, miközben arról énekeltek, hogy a harmadik világháború minden virágot el fog pusztítani. John úgy döntött, mi is követtük a példájukat, legalább öltözködési értelemben. Így hát mind kaftánt öltöttünk magunkra. A kísérozzenészeknek olcsóbb fajta járt, míg Johnét a Take Sixben készítették a Carnaby Streeten, személyre szabva. Legalábbis ő azt hitte, hogy személyre szabva készült, míg aztán az egyik felépésünk alatt észrevette, hogy a közönség egyik tagja ugyanolyan kaftánt visel, amelyet ő. Megállt a szám közepén, és dühösen kiabálni kezdett a pasassal. „Honnan szerezte azt az inget? Az az én ingem!” Úgy véltem, ez némileg szembement azzal, amit a kaftán képviselt: a békével, a szeretettel és a testvériséggel.

Rajongtam Long John Baldryért. Rettentő szórakoztató volt, mérhetetlenül különc, vérlázítóan meleg, valamint csodálatos zenész, talán a legjobb tizenkét húros gitáros, akit az Egyesült Királyság valaha kitermelt. A brit blues kirobbanásának egyik legnagyobb alakja volt a hatvanas évek elején, együtt játszott Alexis Kornerrel, Cyril Daviesszel és a The Rolling Stonesszal. Mindent átfogó tudással rendelkezett a blues zenét illetően. Már abból is tanult az ember, ha a közelében volt: rengeteg olyan zenét mutatott nekem, amikről azelőtt sosem hallottam.

Ezenfelül hihetetlenül kedves és nagylelkű ember volt. Megvolt a képessége, hogy kiszúrjon valamit a tehetséges zenészekben, mielőtt bárki más észrevehette volna, majd taníttatta őket, időt szánt arra, hogy felépítse az önbizalmukat. Velem is így tett, és előttem Rod Stewarttal is, aki John korábbi együttese, a Steampacket egyik énekesese volt: Rod, John, Julie Driscoll, Brian Auger. Hihetetlenek

voltak, de aztán felbomlottak. Úgy hallottam, hogy egy Saint-Tropez-i buli után Rod és Julie összevitakoztak, Julie leöntötte vörösborral Rod fehér öltönyét – bizonyára mindenki el tudja képzelni, hogy ez hogyan érintette Rodot –, és ez a Steampacket végét jelentette. Így a Bluesology játszott John háttérzenekaraként menő soulklubokban és bluespincékben az egész országban.

Nagyon jól éreztük magunkat, még ha Johnnak időnként különleges elképzelései is voltak a zenéről. A lehető legfurább műsorokat adtuk. Kezdsének ott volt néhány igazán ütős blues: *Ti-mes Getting Tougher Than Tough*, *Hoochie Coochie Man*. A közönség a tenyerünkől evett, de aztán John ragaszkodott hozzá, hogy játszunk el a *The Threshing Machine*-t, egy afféle trágár, vicces dél-nyugati dalt – amilyeneket a rögbijátékosok szoktak részegen énekelni, mint mondjuk a *Twas On The Good Ship Venus* vagy az *Eskimo Nell*. John képes volt dél-nyugati akcentussal énekelni. Ezután azt akarta, hogy adjunk elő valamit a Great American Songbookból – az *It Was A Very Good Year*t vagy az *Ev'ry Time We Say Goodbye*-t –, mert így eljátszhatta Della Reese, az amerikai jazzénekes szerepét. Fogalmam sincs, honnan szedte az ötletet, hogy az emberek a *The Threshing Machine*-t akarják hallani tőle, esetleg Della Reese megszemélyesítését, de arany szívem teljesen meg volt győződve arról, hogy ez így van, hiába bizonyította több dolog is az ellenkezőjét. Az ember végignézett az első soron, azokon, akik azért jöttek, hogy meghallgassák a blues legendát, Long John Baldryt, és azt látta, hogy egy rakás piperkőc mod² ül ott, döbbsen rája a rágógumiját, és megrettent arccal bámul ránk: *Mi a faszt csinál ez a pasas?* Eszméletlen volt, még ha én is pont ugyanezt kérdeztem magamtól.

Aztán beütött a katasztrófa: Long John Baldrynak lett egy hatalmas slágere. Nyilván, normál esetben ez nagy öröme adott volna

² Mod: londoni szubkultúra az 1960-as években. A modok a legfrissebb divat szerint öltöztek, robogóval jártak, és odavoltak a soulzenéért. Mottójuk: a ruha teszi az embert.

okot, azonban a *Let The Heartaches Begin* egy rémes szám volt, szirupos, kommersz, rádiós kívánságműsorokba való ballada. Mérföldekre volt attól a fajta zenétől, amit John jó esetben csinált, és hetekig vezette a toplistákat, folyamatosan játszották a rádióban. Mondanom, hogy nem tudom, mire gondolt, amikor megalkotta ezt a dalt, de pontosan tudtam, mire gondolt, és nem hibáztattam érte. Éveken át gürcölt, és most először keresett pénzt. A bluespincékben nem léphettünk fel többé, és vacsoraklubokban kezdtünk zenélni, amik jobban fizettek. Gyakran két helyen is felléptünk egy este. Az embereket sem az nem érdekelte, hogy John kulcsszerepet játszott a brit blues kirobbanásában, sem a tizenkét húros gitáros tehetsége. Csak látni akartak valakit, aki szerepelt a tévében. Időnként olyan érzésem volt, hogy talán nem is a zene érdeklí őköt. Némelyik klubban, ha az előírt időnél tovább játszottunk, egyszerűen ránk húzták a függőnyt a szám közepén. Az viszont a vacsoraklubok mellett szólt, hogy a közönségük jobban élvezte a *The Threshing Machine*-t, mint a modok.

Akadott egy másik jelentős probléma is a *Let The Heartaches Begin*-nel: a Bluesology nem tudta élőben eljátszani. Nem úgy értem, hogy nem voltunk hajlandóak eljátszani. Hanem hogy szó szerint *nem tudtuk*. A felvételen egy komplett szimfonikus zenekar is közreműködött, plusz egy női kórus – szóval olyan hangzása volt, mint egy Mantovani-darabnak. Mi viszont egy nyolcszemélyes, fúvósokkal kiegészült rhythm and blues banda voltunk. Esélytelen lett volna visszaadni azt a hangzást. Így hát John azzal az ötlettel állt elő, hogy a háttérzenét felvesszük kazettára. Amikor elérkezett a nagy pillanat, a színpadra vonszolt egy hatalmas Revox szalagos magnót, megnyomta a Lejátszás gombot, és arra énekelt. Mi, a többiek meg csak ácsorogtunk, és nem csináltunk semmit. Kaftánban meg csengettek a nyakunkban. Mialatt az emberek csirkét és sült krumplit ettek. Gyötrelmes volt.

Valójában egyedül az volt szórakoztató a *Let The Heartaches Begin* élő előadásában, hogy akárhányszor John elénekelt, a nők sikítózni kezdtek. Nyilvánvalóan eluralkodott rajtuk a vágy, így ideiglenesen otthagyták a csirkéjüket meg a krumplijukat, és odarohantak a színpad elé. Aztán nekiálltak fogdosni John mikrofonjának zsinórját, és próbálták maguk felé húzni. Biztos, hogy Tom Jonesszal is ez történt minden este, és hogy jól vette az akadályokat, Lord John Baldry azonban nem Tom Jones volt. Ahelyett, hogy sütkérezett volna a rajongók imádatában, iszonyatosan begurult. Abbahagyta az éneklést, és úgy mennydörgött rájuk, mint egy tanár: „HA ELRONTJÁTOK A MIKROFONOMAT, JÖTTÖK NEKEM ÖTVEN FONTTAL!” Egyik éjjel valaki figyelmen kívül hagyta ezt az ijesztő fenyegetést. Ahogy húzkodták a zsinórt, láttam, hogy John felemeli a karját. Aztán egy rettenetes puffanás rázta meg a hangfalakat. Megállt bennem az ütő, amikor rájöttem, hogy egy vágytól gyötört rajongót fejbe vágtak egy mikrofonnal. Visszatekintve kész csoda, hogy nem tartóztatták le John-t, vagy hogy nem perelték be testi sértésért. Tehát ez volt a szórakozás forrása számunkra a *Let The Heartaches Begin* előadása alatt: azon tűnődünk, vajon épp az lesz-e az az este, amikor John jól megveri az egyik visítózó rajongóját.

Ez a dal szólt éppen, amikor hirtelen megvilágosodtam South Shieldsben. Már gyerekkorom óta arról álmodoztam, hogy zenész leszek. Ezek az álmok számos formát öltöttek: néha Little Richard voltam, néha Jerry Lee Lewis, néha Ray Charles. De bármilyen formát is öltöttek az álmok, olyasmiről sosem volt szó, hogy egy Newcastle melletti vacsoraklub színpadán állok, miközben nem játszom a Vox Continental orgonán, mialatt Long John Baldry felváltva dúdol a magnóból áradó zenei kíséretre, illetve dühösen fenyegeti a közönséget, hogy ötven fontra bírásgolja őket. És mégis ott voltam. Bármennyire is szerettem John-t, valami mást kellett csinálnom.

Az a helyzet, hogy nem igazán úszkáltam egyéb lehetőségekben. Fogalmam sem volt, mihez akarok kezdeni, vagy hogy mihez kezdenék egyáltalán. Az világos volt, hogy tudok énekelni meg zongorázni, de egyértelműen nem voltam popsztáralkat. Egyrészt nem úgy néztem ki, mint egy popsztár, amit az is alátámasztott, hogy nem állt valami jól nekem a kaftán. Másrészt meg Reg Dwight volt a nevem. Ez nem valami popsztáros név. „Ma este a *Top of the Pops*-ban az új slágerét bemutatja... Reg Dwight!” Nyilvánvaló, hogy ez sosem fog megtörténni. A Bluesology többi tagjának olyan neve volt, amiről az ember el tudja képzelni, hogy bejelentik a *Top of the Pops*-ban. Stu Brown. Pete Gavin. Elton Dean. Elton Dean! Még a szaxofonosnak is popsztárosabb neve volt, mint nekem, pedig egy cseppet sem vágyott azzá válni; komoly jazzrajongó volt, a Bluesology neki csak átmeneti időtöltés volt, amíg el nem kezdhet fújni valami free jazz bandában.

Nyilván megváltoztathattam volna a nevem, de annak mi értelme? Végül is nem csak én gondoltam úgy, hogy nem vagyok popsztáralkat, konkrétan meg is mondták nekem, hogy nem vagyok popsztár alkat. Pár hónappal korábban meghallgatásom volt a Liberty Recordsnál. A *New Musical Express*-ben jelent meg egy hirdetés: A LIBERTY RECORDS TEHETSÉGEKET KERES. Ám, mint kiderült, nem az én tehetségemet. Elmentem egy fickóhoz, akit Ray Williamsnek hívtak, játszottam neki, még fel is vettem pár számot egy kicsi stúdióban. Ray úgy vélte, van bennem potenciál, de senki más nem gondolta így a kiadónál: köszi, de nem. Hát így álltunk.

Igazából volt még egy lehetőségem. Amikor meghallgattak a Libertynél, mondtam Raynek, hogy írhatnék dalokat, vagy legalább részben írhatnék dalokat. Tudtam zenét írni, dallamot szerezzni, szöveget viszont nem. A Bluesologyban próbálkoztam vele, és az eredménytől a mai napig hideg izzadságban fürödve riadok fel néha éjszakánként: „We could be such a happy pair, and I promise to do

my share.”³ Szinte csak úgy mellékesen vagy vigaszdíjként, amiért elutasított, Ray átnyújtott nekem egy borítékot. Valaki jelentkezett ugyanerre a hirdetésre, és küldött dalszövegeket. Volt egy olyan érzésem, hogy Ray igazából egyet sem olvasott el közülük, mielőtt odaadta nekem.

A srác, aki a dalszövegeket írta, a lincolnshire-i Owmbly-by-Spittalból származott, ami nem épp a lüktető rock and roll fővárosa. Egy csirketenyésztő farmon dolgozott, talicskában tologatta a döglött madarakat. A dalszövegei viszont egész klasszak voltak. Ezoterikusak, némileg mintha Tolkien inspirálta volna őket, akárcsak a Procol Harum *A Whiter Shade Of Pale* című számát. Döntő érv volt, egyiktől sem akartam leszakítani a saját fejem a szégyenerzettől, ami jelentős előrelépést jelentett ahhoz képest, amivel én álltam elő.

Ráadásul rájöttem, hogy tudok hozzájuk zenét írni, még hozzá egészen gyorsan. Mintha valami azonnal klappolt volna. És ugyanezt éreztem a szerzőjükkel kapcsolatban is. Eljött Londonba, ittunk egy kávét, és azon nyomban egy hullámhosszra kerültünk. Kiderült, hogy Bernie Taupin egyáltalán nem egy falusi fajankó. Tizenhét éves kora ellenére rettentő kifinomult volt: hosszú hajú, igazán jóképű, sokat olvasott, és hatalmas Bob Dylan rajongó volt. Ő elküldte nekem a szövegeket Lincolnshire-ből, én pedig megírtam rá a zenét otthon, anyám és a mostohaapám Northwood Hills-i lakásában. Tucatnyi dalt írtunk így együtt. Mondjuk tény, hogy egy darabig egyetlen zenésznek sem sikerült eladni azokat az átkozott dalokat, és ha teljes munkaidőben ezzel akartunk foglalkozni, esélyes volt, hogy csődbe megyünk. De a pénzen kívül mégis mi vesztenivalónk lett volna? Egy döglött csirkékkel teli talicska, valamint a *Let The Heartaches Begin* egy este kétszer.

---

3 Magyarul nagyjából így hangzik: „Mi olyan boldog pár lehetnénk, ígérem, én is kiteszek magamért”

ELTON JOHN

Johnnak és a Bluesology-nak egy decemberi fellépés után mondtam meg Skóciában, hogy lelépek. Minden rendben volt, semmi rossz érzés nem volt bennünk: ahogy említettem, John hihetetlenül nagylelkű ember volt. Hazafelé a repülőn úgy döntöttem, meg fogom változtatni a nevem. Úgy emlékszem, hogy valamilyen oknál fogva azt gondoltam, nagyon gyorsan elő kell állnom valamivel. Feltételezem, ez volt a tiszta lap és az új kezdet szimbóluma: nincs többé Bluesology, nincs többé Reg Dwight. Mivel siettem, elkezdtem ízeletetni más emberek nevét. Az Eltont Elton Dean miatt, Johnt Long John Baldry miatt. Elton John. Elton John és Bernie Taupin. *A dalszerző páros* Elton John és Bernie Taupin. Úgy véltem, jól hangzik. Szokatlanul. Útősen. A döntésemet közöltem a most már egykori bandatagjaimmal is hazafelé a Heathrow-ról a buszon. Mind nevetésben törtek ki, majd sok szerencsét kívántak nekem.

Egy

A nyukám ismertette meg velem Elvis Presley-t. Minden pénteken munka után felvette a fizetését, megállt hazafelé a Siever's-ben, egy elektronikai üzletben, ahol lemezeket is árultak, és vett egy új 78-as bakelitet. Ez volt a hét legjobb része a számomra, amikor otthon vártam, hogy kiderüljön, mit hozott haza. Szeretett eljárni táncolni, és szerette a big band jellegű zenét – a Billy May and His Orchestrát, Ted Heathet –, és odavolt az amerikai énekesekért: Johnnie Rayért, Frankie Laine-ért, Nat King Cole-ért meg Guy Mitchellért, ahogy a „*She wears red feathers and a huly-huly skirt*”-öt énekelte. Azonban egyik pénteken valami mással tért haza. Azt mondta, még sosem hallott korábban ehhez hasonlót, de annyira fantasztikus, hogy muszáj volt megvennie. Ahogy kimondta Elvis Presley nevét, felismertem. Előző hétvégén a helyi borbélynál lapozgattam pár magazint, miközben vártam, hogy megnyírjanak, amikor megpillantottam egy képet a legfurább külsejű férfiről, akit valaha láttam. Minden annyira különlegesnek tűnt rajta: a ruhái, a haja, még az is, ahogy állt. Összehasonlítva az emberekkel, akiket egy borbélyüzlet ablaka előtt lehet látni az északnyugat-londoni Pinner városrészben, mintha élénkzöld antenna állt volna ki a homlokából. Annyira megbabonázott, hogy nem is vettem a fáradságot,

hogy elolvassam a kép melletti cikket, és mire hazaértem, elfelejtettem a nevét. De ő volt az: Elvis Presley.

Amint anyukám feltette a lemezt, nyilvánvalóvá vált, hogy Elvis Presley hangzása pont olyan, mint ahogy kinéz – mintha egy másik bolygóról érkezett volna. Összehasonlítva azokkal a zenékkal, amiket a szüleim normál esetben hallgattak, a *Heartbreak Hotel* aligha számított zenének, legalábbis ez volt apám véleménye, amit a rákövetkező évek során előszeretettel hangoztatott is. Máskor is hallottam már rock and roll zenét – a *Rock Around The Clock* nagy sláger volt 1956-ban –, de a *Heartbreak Hotel* ahhoz sem hasonlított egyáltalán. Nyers volt, puritán, lassú és hátborzongatóan különleges. Mindent átítatott az a különös visszhang. Az ember szinte egy szót sem értett abból, amit énekelt; annyit kivettem belőle, hogy a szerelme elhagyta, utána viszont teljesen elvesztettem a fonalat. Mi az a „dess clurk”? És ki lehet az a „Bidder Sir Lonely”, akit folyton emleget?

Nem számított, hogy mit mondott, mivel valami szinte kézzelfoghatóan megváltozott, miközben énekelt. Szó szerint *éreztem* ezt a különleges energiát, ami belőle áradt, mintha fertőző lenne, mintha egy zenegép hangszórójából törne elő, egyenesen bele a testembe. Addig is zeneőrültnek tartottam magam – még egy saját, 78-as lemezgyűjteményem is volt, amiért ajándékkártyákkal és pénzutasványokkal fizettem, amiket a születésnapjaimra meg karácsonyra kaptam. Egészen eddig a pillanatig Winifred Atwell volt az én hősöm, egy mérhetetlenül derűs trinidadai hölgy, aki két zongorával lépett fel a színpadon – egy rövidzongorával, amin könnyed klasszikus zenét játszott, meg egy leharcolt régi pianínóval a ragtime-hoz és a bárzenéhez. Imádtam a vidámságát meg azt az enyhe affektálást a hangjában, ahogy kijelentette: „Most pedig odamegyek a *másik* zongorámhoz.” Meg ahogy hátradőlt, és hatalmas vigyorral az arcán nézte a közönséget, miközben játszott, mintha a világon ő érezné magát a legjobban. Úgy gondoltam, Winifred Atwell elképesztő,

azonban *ilyet* sosem éreztem, amikor őt hallgattam. Soha nem éreztem még hasonlót egész életemben. Ahogy szólt a *Heartbreak Hotel*, mintha valami megváltozott volna, és már soha semmi nem lehetne ugyanolyan ezután. Mint kiderült, valóban így volt, és tényleg minden megváltozott.

És hál' Istennek, hogy semmi nem maradt ugyanolyan, mert a világnak változásra volt szüksége. Az ötvenes évek Nagy-Britanniájában nőttem fel, és Elvis meg a rock and roll előtt az ötvenes évek Nagy-Britanniája meglehetősen komor hely volt. Nem zavart, hogy Pinnerben élek – sosem tartoztam azok közé a rocksztárok közé, akik égető vágyat éreznek, hogy elmeneküljenek a külvárosból, én egészen szerettem ott élni –, de az egész ország keserves állapotban volt. Gyanakvó volt, rémült és ítélkező. Egy olyan világ, ahol az emberek savanyú arccal kukucskálnak ki a függönyük mögül, azokat a lányokat meg, akik „Nagy Bajba kerültek”, elküldték otthonról. Amikor az ötvenes évek Nagy-Britanniájára gondolok, eszembe jut, ahogy a házunk lépcsőjén ülök, hallgatom anyukám bátyját, Reg bácsikámat, amint próbálja lebeszélni anyukámat arról, hogy elváljon apukámtól: „Nem válhatsz el! Mit fognak gondolni az emberek?” Még arra is határozottan emlékszem, hogy elsütötte azt a mondatot is, hogy „Mit szólnak majd a szomszédok?” Nem Reg bácsi hibája volt. Egyszerűen ez volt abban az időben a gondolkodásmód: hogy a boldogság valamiféleképp kevésbé fontos, mint hogy megőrizzük a rólunk alkotott jó képet.

Az az igazság, hogy a szüleimnek egyáltalán nem is kellett volna összeházasodniuk. Én 1947-ben születtem, de gyakorlatilag háborús babának számítottam. Bizonyára akkor fogantam, amikor apám eltávozást kapott a Brit Királyi Légierőtől – 1942-ben lépett be, a második világháború tetőpontján, és úgy döntött, a háború véget érte után is marad. A szüleim pedig egyértelműen háborús pár voltak. A történetük romantikusnak hangzik. Abban az évben találkoztak, amikor az apukám bevonult. Tizenhét volt akkor,

és Rickmansworthben dolgozott, egy hajóépítő műhelyben, ami a csatornákon haladó hajók készítésére specializálódott. Anyukám tizenhat volt, leánykori neve Harris, és tejet szállított a United Dairiesnél lovon és szekéren, ami olyasféle munka volt, amit egy nő sosem végzett volna a háború előtt. Apukám lelkes amatőr trombitás volt, és amikor eltávozást kapott, kiszúrta anyukámat a közönségben, miközben egy együttessel lépett fel a North Harrow Hotelben.

Azonban Stanley és Sheila Dwight házasságának valósága cseppet sem volt romantikus. Egyszerűen nem jöttek ki egymással. Mindketten makacsak és hirtelen haragúak voltak, ami két olyan pompás jellemvonás, amit nekem is volt szerencsém örökölni. Abban sem vagyok biztos, hogy egyáltalán szerették egymást valaha. Az emberek belevetették magukat a házasságba a háború alatt – a jövő bizonytalan volt, még a szüleim esküvőjekor, 1945 januárjában is, és muszáj volt megragadni a pillanatot –, szóval ennek is köze lehetett hozzá. Az is elképzelhető, hogy régen szerették egymást, vagy legalábbis azt hitték, hogy igen, amikor összejöttek. Most meg mintha egyáltalán nem is kedvelnék egymást. A veszekedések száma végtelen volt.

Legalább olyankor lecsillapodtak, amikor apukám nem volt otthon, ami gyakran előfordult. Előléptették repülőszázadosnak, és gyakran állomásozott külföldön, Irakban meg Adenben, így hát egy olyan házban nőttem fel, ahol mintha hemzsegték volna a nők. Anyai nagymamámmal, Ivyvel éltünk együtt a Pinner Hill Road 55. szám alatt – ugyanabban a házban, ahol megszülettem. Afféle tanácsi ház volt, amiből rengeteg akadt Nagy-Britanniában a húszas-harmincas években: ikerház három hálószobával, vörös téglá a földszinten, felül meg fehérre festett vakolat. A háznak igazából volt még egy hímnemű lakója, bár nem nagyon lehetett észrevenni. A nagypapám nagyon fiatalon halt meg rákban, és a mama újra férjhez ment, egy Horace Sewell nevű fickóhoz, aki elveszítette az egyik lábát az első világháborúban. Horace-nak arany szíve volt, de

nem volt az a nagy dumás fajta. És az ideje nagy részét házon kívül töltötte. Elsősorban a helyi óvodában, a Woodman'sben, ahol dolgozott, amikor meg épp nem ott volt, akkor a kertben molyolt, ahol zöldségeket termesztett, meg virágokat metszett.

Talán csak azért töltött annyi időt a kertben, hogy elkerülje az anyámat, ebben az esetben pedig egyáltalán nem tudom hibáztatni. Még ha apa nem is volt a közelben, anyának akkor is rettenetes természete volt. Amikor visszaemlékszem a gyermekkoromra, anyukám hangulatingadozásai jutnak az eszembe: a rettenetes, báránytalan csendek, ahogy minden figyelmeztetés nélkül a házra telepsznek, és hogy ilyenkor tojáshéjon kellett lépkedni és gondosan megválogatni a szavainkat, nehogy kiakasszuk, és odacsapjon egyet. Amikor jókedve volt, anyukám melegszívű, elragadó és élettel teli nő volt, de mintha folyamatosan kereste volna az indokot, hogy miért ne legyen boldog, meg a lehetőséget, hogy veszekedjen. Mindig az övé volt az utolsó szó. Reg bácsikám elhíresült mondása szerint anya képes volt egy üres szobában is veszekedést szítani. Évekig azt hittem, hogy ez valahogy az én hibám, hogy talán sosem akart anya lenni, hisz csupán huszonegy volt, amikor megszülettem, beleragadt egy házasságba, ami nyilvánvalóan nem működött, arra kényszerült, hogy az anyjával éljen, mert annyira pénzsűkében voltak. De a testvére, Win nénikém azt mondta, hogy mindig is ilyen volt – hogy gyerekkorukban is mintha egy sötét felhő kísérte volna Sheila Harrist mindenhová, a többi gyerek tartott tőle, és mintha ő örült volna ennek.

Az biztos, hogy volt néhány meglehetősen különös elképzelése a nevelésről. Abban a korban éltünk, amikor szokás volt elagyabugyálni a gyerekeket. Amikor az általános közvélekedés szerint semmi probléma nincs azzal, ha a neveletlen gyereket úgy elgyepálják, hogy a szart is kiverik belőle. Ezt a filozófiát anyám is szenvedélyesen magáénak érezte, ami, ha nyilvános helyen tört ki belőle, megsemmisítő és megalázó volt: semmi sem hasonlítható ahhoz, mint

amikor alapos verést kap az ember a pinneri Sainsbury's mellett egy láthatóan izgatott bábéskodókból álló tömeg előtt. Ez szépen hazavágja az ember önbecsülését. Azonban anya viselkedése időnként még a kor alapvetéseihez képest is nyugtalanítónak számított. Évekkel később tudtam meg, hogy kétéves koromban úgy szoktatott a vécére, hogy addig ütött egy drótkéfével, amíg vérezni nem kezdtem, ha nem a bilit használtam. A mamám, érthető módon, őrjöngeni kezdett, amikor rájött, mi történik: az eset után hetekig nem beszéltek egymással. Mama akkor is őrjöngött, amikor látta, miként próbálja anyám kezelni a szorulásomat. Ráfektetett a konyhai szárítóra, és fertőtlenítős szappant dugott a fenekembe. Ha szeretne, hogy félnek tőle, én bizonyára hatalmas örömet szereztem neki, ugyanis kegyetlenül rettegtem tőle. Szerettem – az anyukám volt –, de a gyermekkoromat mindenekelőtt egyfajta készenléti állapotban töltöttem, mindig arra törekedtem, hogy ne tegyek semmi olyat, ami kiboríthatja: ha boldog volt, én is boldog voltam, még ha csak ideig-óráig is.

A mamámmal nem voltak ilyen problémák. Ő volt az a személy, akiben a leginkább megbíztam. Mintha ő lett volna a család középontja, az egyetlen, aki nem járt el dolgozni – anyukám a tejeskocsi vezetése és a háború után különböző boltokban dolgozott. Mama egyike volt azoknak az idős, munkásosztálybeli, elképesztő matriarcháknak: gyakorlatias, keményen dolgozó, kedves, vicces. Rajongtam érte. Ő volt a legjobb szakács, nagyon értett a növényekhez, szeretett iszogatni meg kártyázni. Iszonyatosan kemény élete volt – az apja elhagyta az anyját, amikor az terhes volt, így mama egy szegényházban született. Sosem beszélt róla, de mintha emiatt semmi nem hatotta volna meg igazán, még az sem, amikor ordítva jöttem le a lépcsőn, mert a fitymámat becsípte a nadrágom cipzárja, és megkértem, hogy szedje le róla. Ő csupán felsóhajtott, és nekilátott, mintha egy kisfiú péniszének a kiszabadítása a cipzárból olyasféle dolog lenne, amit minden áldott nap megtesz.

A házában örökké a sülő vacsora és égő szén illata uralkodott. Valaki mindig volt az ajtóban: vagy Win nénikém, vagy Reg bácsikám, vagy az unokatestvéreim, John és Cathryn, esetleg a főbér-lő, vagy a Watford Steam mosodából az a férfi, vagy az, aki a szenet szállította. És mindig szólt a zene. A rádió szinte állandóan ment: *A család kedvencei, Kívánságműsor háziasszonyoknak, Zene a munkához, A Billy Cotton Band Show*. Ha mégsem, akkor a lemezjátszó ment – többnyire jazz szólt, de néha egy kis klasszikus is.

Órákat tudtam eltölteni a lemezek nézegetésével, szemügyre vettem a különböző címkéket. Kék Deccák, piros Parlophone-ok, élénksárga MGM-ek, HMV-k és RCA-k, amelyek mindegyikén, valamilyen oknál fogva, amire sosem jöttem rá, egy kutya képe szerepelt, ami egy gramofont néz. Varázslatos tárgyagnak tűntek; lenyűgözött, hogy elég rátenni egy tűt, és a hang rejtélyes módon megszólal rajtuk. Egy idő után csak lemezeket meg könyveket kértem ajándékba. Emlékszem a csalódottságomra, amikor egyszer lejöttem, és megpillantottam egy jókora, becsomagolt dobozt. Jaj, Istenem, ezek egy Meccano építőjátékot vettek nekem!

Aztán volt egy zongoránk is, ami a mamámhoz tartozott. Win nénikém régebben játszott rajta, és végül én is. Egy csomó családi mítosz keringett a csodálatra méltó tehetségemről a zongoránál, a leggyakrabban ismételt történet szerint Win az ölébe ültetett hároméves koromban, én pedig azon nyomban felismertem első hallásra a *The Skaters' Waltz* dallamát. Fogalmam sincs, hogy ez igaz-e, vagy sem, de az biztos, hogy már egészen kicsi koromban zongoráztam, körülbelül azóta, amikor elkezdtem iskolába járni, a Reddiformba. Olyasmiket játszottam, mint az *All Things Bright and Beautiful*, egyházi énekeket, amiket a gyülekezetben hallottam. Egyszerűen jó füllel születtem, ahogy mások fotografikus memóriával. Ha valamit egyszer hallottam, odamentem a zongorához, és többé-kevésbé tökéletesen el tudtam játszani. Hétéves voltam, amikor elkezdtem járni egy Mrs. Jones nevű hölgyhöz órákat venni. Nem

sokkal ezután a szüleim nyaggatni kezdtek, hogy játsszam el a *My Old Man Said Follow The Vant* meg a *Roll Out The Barrelt* a családi összejöveteleken meg az esküvőkön. A házban fellelhető lemezek és a rádióban hallgatott zenék alapján szerintem a régi vágású nóták voltak a családom kedvencei.

A zongora jól jött, amikor apukám otthon volt. Tipikus, ötvenes évekbeli brit férfi volt, aki a haragot kivéve tartózkodott bárminekmű érzelemnyilvánítástól, mivel az végzetes jellemgyengeségre utal. Így hát sosem ért hozzám, és sosem mondta, hogy szeret. A zenét viszont szerette, és ha hallotta, hogy zongorázom, megjutalmazott egy „szép volt”-tal, esetleg a vállamra tette a karját büszkesége és elismerése jeleként. Ideiglenesen a kegyeiben voltam. És létfontosságú volt a számomra, hogy a kegyeiben lehessenek. Ha egy hajszálnyit kevésbé tartottam tőle, mint anyámtól, az csupán azért lehetett, mert nem volt annyit velünk. Egyszer, hatéves koromban anyukám elhatározta, hogy otthagyjuk Pinnert és az ő családját, és apukámmal együtt Wiltshire-be költözünk – apám a Brit Légierővel Lynehamben, Swindon mellett állomásozott. Nem sok mindenre emlékszem belőle. Annyit tudok, hogy élveztem, hogy vidéken játszhatok, de olyasmi is rémlik, hogy zavartnak éreztem magam, és minden kuszának tűnt a változástól, ennek köszönhetően romlani kezdett a teljesítményem az iskolában. Nem maradtunk ott sokáig – anya bizonyára igen hamar rájött, hogy hibát követett el –, és miután visszatértünk Pinnerbe, mintha apa inkább csak látogató lett volna nálunk, és nem igazán élt velünk.

De amikor eljött, megváltoztak a dolgok. Hirtelen mindenütt ott voltak ezek az új szabályok. Nagy bajba kerültem, ha lerúgtam a focilabdát a gyepről, bele a virágágyásba, de akkor is, ha Nem Megfelelő Módon ettem a zellert. A Zellerevés Megfelelő Módja, ha valamilyen oknál fogva bárkit érdekelne, úgy zajlik, hogy az ember nem csap túl nagy zajt, amikor beleharap. Egyszer apám megütött, mert nem a megfelelő módon vettem le az iskolai zakómat; sajnos

úgy tűnik, elfelejtettem, hogy mi az iskolai zakó levételének Megfelelő Módja, pedig nyilvánvalóan létfontosságú ez az információ. A jelenet annyira felzaklatta Win nénikémet, hogy könnyek között rohant oda a mamámhoz elmesélni, mi történt. Mama feltehetőleg már belefásult a bilire nevelésbe meg a szorulásba, ezért azt javasolta neki, hogy ne ártsa bele magát a dologba.

Mégis mi lehetett a baj? Fogalmam sincs. Azt sem tudom jobban, mi volt apám problémája, mint hogy mi volt anyámé. Talán a sereghöz lehetett köze, ahol minden a szabályokról szólt. Talán némi féltékenységet érzett, amiért ki volt zárva a családból, mivel olyan sokat volt távol: az összes ilyen szabály azt szolgálta, hogy úgy tűnjön, ő a családfő. Talán őt is így nevelték, bár a szülei – Edwin nagyapám és Ellen nagyanyám –, nem különösebben tűntek erőszakosnak. Az is lehet, hogy a szüleim azért bírtak nehezen egy gyerekkel, mert korábban még sosem csinálták. Nem tudom. Azt tudom, hogy apukám hihetetlenül lobbanékony volt, és hogy nem úgy tűnt, mint aki tudja, miként bánjon a szavakkal. Nem létezett nyugodt reakció, sem olyan, hogy „na, gyere, ülj le.” Inkább egyszerűen felrobbant. A Dwight Családi Indulat. Ez volt az életem megkeserítője gyerekkoromban, és akkor is megkeserítette az életemet, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy örökletes. Akár genetikailag volt belém kódolva, hogy könnyen ledobjam a láncot, akár csak eltanultam a szüleimtől. Bármelyik eset is állt fent, katasztrofálisan sok fájdalmat okozott nekem is meg a környezetemben lévő embereknek is felnőttkoromban.

Ha anya és apa másmilyenek lettek volna, tökéletesen normális, szinte unalmas ötvenes évekbeli gyerekkorom lehetett volna: *Muffin, az öszvér* a tévében, szombat reggeli gyerekmatiné a North Harrow-i Embassy moziban; a Goons⁴ a rádióban, meg zsíros kenyér vasárnap esténként. Amikor nem otthon voltam, tökéletesen

---

⁴ Vicces rádiójáték az ötvenes években

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

boldog voltam. Tizenegy éves koromban elkezdtem járni a Pinner Country Gimnáziumba, ahol gyanúsán átlagos voltam. Nem zaklattak, én sem zaklattam senkit. Nem voltam sem pedálgép, sem bajkeverő, azt meghagytam a barátomnak, John Gatesnek, aki az egyike volt azoknak a gyerekeknek, akik mintha a teljes gyerekkorukat büntetésben vagy az igazgatói iroda előtt töltötték volna, anélkül, hogy a válogatott büntetések bármilyen hatást gyakoroltak volna a viselkedésükre. Én egy kissé túlsúlyos voltam, de a sportok egész jól mentek, miközben az a veszély sem fenyegetett, hogy sportsztár válik belőlem. Fociztam és teniszeztem – a rögbi leszámítva mindent csináltam. A termetem miatt OTT én lettem volna a nyitó, ahol a legfőbb feladatomból ÁLL, hogy folyamatosan tükör RÜG az ellenfél csapat pillérje. Kösz, de nem.

A legjobb haverom Keith Francis volt, azonban ő kiterjedt baráti körrel rendelkezett, fiúk-lányok egyaránt, még most is szoktam velük találkozni. Időnként osztálytalálkozókat tartunk a házámban. Első alkalommal meglehetősen ideges voltam előtte: eltelt ötven év, híres vagyok, egy jókora házban élek, mit fognak rólam gondolni? De nem is érdekelt volna őket kevésbé. Amikor megérkeztek, mintha újra 1959-et írtunk volna. Úgy tűnt, igazából senki sem változott. John Gatesnek még mindig ugyanaz a csillogás látszott a szemében, ami arról árulkodott, hogy még mindig egy kis ördögfajzat.

Az életemben évekig nem történt semmi különös. A legnagyobb izgalmat egy iskolai kirándulás váltotta ki. Annecybe mentünk, ahol a francia levelezőtársainknál laktunk, és tátott szájjal bámultuk a Citroën 2CV-ket, amelyek cseppet sem hasonlítottak azokhoz a kocsikhoz, amiket a brit utakon láttam – az ülései mintha nyugyák lettek volna. Vagy az a nap, amikor a húsvéti szünetben, ködbe veszett okoknak köszönhetően Barry Walden, Keith meg én úgy döntöttünk, Pinnerből letekerünk Bournemouthba. Az ötlet észszerűségét akkor kezdtem megkérdőjelezni, amikor rájöttem, az ő